

## DİNİMİZ KOLAYDIR\*

*Eüzü bi'llâhi mine's-şeytâni'r-racîm.*

*Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.*

*El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh, alâ külli hâlin ve fî külli hîn., Kemâ yenbağî licelâli vechihî ve li-azîmi sultânih... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn muhammedini'l-mustafâ ve âlihî ve sahibihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ecmaîne't-tayyibîne'ttâhirîn...*

*Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-hadîsi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu teâlâ aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesetin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'nnebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:*

إِنَّ الدِّينَ يُسْرٌ وَلَنْ يُشَادَّ الدِّينَ أَحَدٌ إِلَّا غَلَبَهُ  
فَسَدِّدُوا وَقَارِبُوا وَأَبْشِرُوا وَاسْتَعِينُوا بِالْغُدُوءِ  
وَالرُّوحَةِ وَشَيْءٍ مِنَ الدُّلْجَةِ

(بخ.ن. عن ابى هريرة)

**RE: 98/1** (Inne'd-dîne yüsrun, ve len yüşâdde'd-

\* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

*dîne ehadün illâ galebehû; feseddidû, ve kàribû, ve ebşirû; ve'staînû bi'l-gudveti, ve'rravhati, ve şey'in mine'd-dülceti)*

*Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.*

Aziz ve sevgili kardeşlerim, değerli müslümanlar!

Peygamber SAS Efendimiz'in mübarek hadîs-i şeriflerini okumak, dinlemek, teallüm ve tefeyyüz eylemek üzere toplandık. Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi sevdiği razı olduğu kulları zümresine dâhil eylesin... İki cihanda aziz ve bahtiyar eylesin...

Bu hadîs-i şeriflerin okunmasına izahına başlamadan önce, evvela Peygamber Efendimiz'in ruh-i pâkine hediye edelim diye, sonra onun âline, ashâbına, etbâına, ahabbına, hâsseten verese-i Nebî olan ulemâ-i muhakkıkîn, evliyâullah-u mukarrabîn, sâdât ve meşâyih-i turuk-u aliyyemizin ervâhına, Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyy-i Murtezâ ve sâir sahabe-i kirâm (*rıdvânu'llâhu teâlâ aleyhim ecmaîn*) hazerâtından şeyhimiz Muhammed Zâhid-i Bursevî'ye kadar turuk-u aliyyelerimiz silsilelerinden ve sâir sahih tarikatlerin silsilelerinden güzerân eylemiş olan cümle evliyâullah ve salihlerin ve mürşidîn-i kâmilîn-i mükemmilînin ruhlarına;

Hâsseten eserini okuduğumuz Gümüşhâneli Hocamız'ın ruhuna ve bu eserdeki hadîs-i şerifleri toplamış, rivayet etmiş olan hadis alimlerinin, râvilerinin ruhlarına;

Bu diyarları fethetmiş olan fatihlerin, şehidlerin, gazilerin, mücahidlerin ruhlarına; cümle hayır hasenât sahipleriyle birlikte şu camimizi bina

eden ve asırlar boyunca hizmette kalsın diye zaman zaman tecdit ve tamir ve tevsî etmiş olanların, bu hususta yardımcı olanların kendilerine ve geçmişlerinin ruhlarına; bu camiden güzerân eylemiş olan eimme ve hutebâ, vâizîn ve müezzinîn ve kayyûmîn ve cemaatin ruhlarına;

Uzaktan yakından bu dersi dinlemeye gelmiş siz kıymetli kardeşlerimizin âhirete göçmüş bütün sevdiklerinin, geçmişlerinin, müslüman mevtâlarının ruhlarına; ve geçtiğimiz hafta âhirete göçmüş olan Ramazan Aksu kardeşimizle Mustafa Yazaroğlu kardeşimizin ve diğer mevtâmızın ruhlarına, camimizin çevresindeki mevtânın ruhlarına hediye olsun diye;

Bu beldede medfun bulunan Ebû Eyyûb el-Ensârî ve sâir sahabe-i kirâm ve evliyâullahın ruhlarına hediye olsun diye; beldede makamı bulunan Yûşâ AS ve cümle enbiyâullahın ruhlarına hediye olsun diye bir *Fâtiha*, on bir *İhlâs-ı Şerif* okuyalım, ruhlarına bağışlayalım, öyle başlayalım, buyurun!

.....

## **a. Din Kolaydır, Zorlaştırmayın!**

Demin birinci hadis olarak metnini okuduğum hadîs-i şerif, *Râmûzü'l-Ehâdîs* kitabımızın 98. sayfasının 1. hadîs-i şerifidir. İzaha oradan başlayacağız.

Ebû Hüreyre RA'dan Buhârî ve Neseî rivayet etmişler. Sahih bir hadîs-i şerif.

Peygamber SAS Hazretleri buyuruyor ki:<sup>1</sup>

إِنَّ الدِّينَ يُسْرٌ وَلَنْ يُشَادَّ الدِّينَ أَحَدٌ إِلَّا غَلَبَهُ  
فَسَدِّدُوا وَقَارِبُوا وَأَبْشِرُوا وَاسْتَعِينُوا بِالْغُدُوءِ  
وَالرَّوْحَةِ وَشَيْءٍ مِنَ الدُّلْجَةِ

(خ.ن. عن ابى هريرة)

**RE: 98/1** (*İnne'd-dîne yüsrun, ve len yüşâdde'd-dîne ehadün illâ galebehû; feseddidû, ve kàribû, ve ebşirû; ve'staînû bi'l-gudveti, ve'rravhati, ve şey'in mine'd-dülçeti*)

(*İnne'd-dîne yüsrun*) “Muhakkak ki din kolaydır.”

Din zor bir şey değildir, zorluk değildir. Tâkat getirilemeyecek, yapılamayacak, hakkından gelinemeyecek bir ağır mükellefiyet değildir; kolaydır.

(*Ve len yüşâdde'd-dîne ehadün illâ galebehû*) “Kim onu zorlaştırmağa kalkarsa, altından kalkamaz. Kim, ‘Dindeki vazifeleri ben daha iyi yapacağım, daha çok yapacağım! En mükemmel ben yapacağım!’ diye kendisini zorlayarak şiddetini, dozajını arttırmaya kalkarsa, kimse dini yenemez; din galip gelir.”

<sup>1</sup> Buharî, *Sahih*, c.I, s.69, no:38; Neseî, *Sünen*, c.XV, s.241, no:4948; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.537, no:11765; İbn-i Hibban, *Sahih*, c.II, s.63, no:351; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.18, no:4518; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.159; Kudaî, *Müsne-dü'ş-Şihâb*, c.II, s.104, no:976; Ebû Hüreyre RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.35, no:5343; *Câmiü'l-Ehadis*, c.VII, s.262, no:6256.

Çünkü dinin sahası sonsuzdur. Allah'a ne kadar ibadet etsen edersin; tam ibadete de insanın ne ömrü vefa eder, ne tâkati vefa eder. Birazcık ibadet etti mi yorulur. Karnı acıktığı zaman, keyfi kaçtığı zaman, bir yeri ağrıdığı zaman ibadetin de tadı kalmaz. İbadetin tadı kalmadı... Bazısı da diyor ki;

“—Hocam ben ibadetten tad almıyorum, zikirden tad almıyorum; ne yapacağım şimdi?”

Sen baklava dükkânı mı arıyordun? Senin işin tat almak mıydı? Sen Allah'a ibadet ediyorsun, Allah'ın emrini yerine getiriyorsun; tatlı da olsa, acı da olsa yapacaksın. Baklavacı köşede. Tanıdığımız, hem de cemaatimizden iyi bir kimse... İlle tatlı bir şey istiyorsan git ondan al.

Acısına tatlısına razı olacaksın; din bu.

Birazcık uykusuz kaldık mı, keyfimiz kaçtı mı, karnımız ağrıdı mı dayanamayız; biz zayıfız. Kimse dinin hakkını hakkıyla verip hakkından gelemez. Çünkü âciziz. Çünkü dinin de hududu yok, sonsuzdur.

Allah'a ibadetin sonu var mı?

Şu kadar yaparsan ibadeti yapmış olursun, tamam; böyle bir hudut yok. Yap yapabildiğin kadar...

Peygamber SAS Efendimiz sabahlara kadar uyumaz, ibadet ederdi. Yapabilir misin?

Onun kadar bile yapamazsın! O da bir yaratık, mahlûk, o da bir insan ama hadi gel bakalım, sen bırak da böyle tam yapmayı, Peygamber Efendimiz'in yaptığı kadar yap bakalım!

Peygamber Efendimiz iki rekât namaz kılardı; yarım gece bir rekât, yarım gece öteki rekât... Göreyim hadi, çık bakalım ortaya, erkeksen çık bakalım mindere... Yapamaz. Yapamıyoruz.

Bir Kadir gecesi oluyor, senede bir defa, birkaç kandil gecesi oluyor; saat 9 oluyor, 10 oluyor, 11 oldu mu saate bakmaya başlıyoruz, “Geç oldu.” demeye başlıyoruz. Dayanamıyoruz. Âciziz.

Allah da bizim âciz olduğumuzu biliyor. Kendisi yaratmış, biz onun yarattığı bir mahlûkuz, her şeyi biliyor; bize çok yük yüklemiyor. Din yüklenilmeyecek kadar ağır yüklerin olduğu bir sistem değil. “Din kolaydır.” diyor Peygamber Efendimiz, müjdeliyor.

Hatta başka bir hadîs-i şerifte de buyuruyor ki:<sup>2</sup>

يَسِّرُوا وَلَا تَعْسِرُوا بِشَرُّوا وَلَا تَنْفِرُوا

(ق. حم. ن. عن أنس)

(*Yessirû ve lâ tuassirû*) “Kolaylaştırın, zorlaştırmayın! (*Beşşirû ve lâ tüneffirû*) Müjdeleyin, sevdiren; nefret ettirmeyin, kaçirtmayın!”

<sup>2</sup> Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.122, no:67; Kudâî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, c.I, s.365, no:625; Nesêî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.III, s.443, no:5890; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Müslim, *Sahîh*, c.IX, s.152, no:3262; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XII, s.462, no:4195; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.399, no:19588; İbn-i Asâkir, *Mu’cem*, c.I, s.338, no:695; Begavî, *Şerhü’s-Sünneh*, c.V, s.177; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.215, no:6558; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.XIII, s.250, no:7319; Ebû Mûsâ el-Eş’arî RA’dan. Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.XI, s.33, no:10951; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan. *Kenzü’l-Ummâl*, c.III, s.37, no:5360; *Câmiü’l-Ehadîs*, c.XXIV, s.129, no:26792.

Yorgunu yokuşa sürmeyin, kolaylaştırın.

“–Yapamazsın, edemezsin, olmaz!”

Öyle bir şey yok. Çok rahat, çok hoş prensipleri vardır. Gayet rahat insan yaşayarak çok sevaplar kazanır, cennete uçarak gidebilir. O kadar zor değil bu iş.

“–Acaba ben yapamaz mıyım?”

Herkes yapar. Herkesin yapınca cenneti kazanabileceği bir sistem bu. Herkes cennete girebilir.

“–Hocam çöpçüsü, işçisi, köylüsü, çiftçisi de girebilir mi?”

Girer yahu, dağdaki çoban bile girer. Dağdaki çoban bile evliyâ olur ve cennete girer!

“–Hocam akıllılar girer de aptallar kalır mı?”

Vallahi aptallar da girer! Yeter ki kalbi temiz olsun. İlle yüksek tahsilli olmak şartı da yok.

Bu din kolay, korkulacak bir tarafı yok; rahat, kolay, temiz, pak, her şey güzel.

(*Inne'd-dîne yüsrün*) “Din kolaylıktır.” Ama kim, “Ben daha çok yapacağım, daha çok yapacağım, hakkından tam geleceğim!” diye iddialı giderse yorulur, tâkat getiremez. Kim dinle şiddetleşme yarışına girerse, daha kuvvetli daha tam yapacağım derse, din galip gelir, o mağlup düşer. Dinin hakkından gelinmez. Din muazzam bir iştir.

Bir dağı kaldırabilir misin? Dünyayı kaldırabilir misin?

Kaldıramazsın. Belli bir yük olursa kaldırırsın ama daha büyük bir oldu mu kaldıramazsın. Kaldırılmayacak bir yük. Ama yapabildiğin kadar yaparsın, Allah da kabul eder.

Zaten bize kendisi dua öğretiyor. *Âmene'r-rasûlü* dua değil mi? Dua. Kim öğretiyor? Allah öğretiyor bize. Ne diyor:

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا  
تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ  
قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ

(البقرة ۲۸۶)

(*Lâ tüâhiznâ in nesînâ ev ahta'nâ*) “Yâ Rabbi, unutursak, hata edersek bizi muaheze etme, yakamıza yapışma; ‘Gel bakalım buraya, sen unuttun, hata ettin!’ diye bizi çok sıkıştırma, muaheze etme!”

Muaheze etmek ne demek?

“—Suçlu olarak yakalamak, silkelemek, tutmak” demek.

“—Hata edersek, unutursak bizi yakalama...”

(*Ve lâ tahmil aleynâ isran kemâ hameltehû ale'llezîne min kablînâ*) Biz eski ümmetleri de biliyoruz, okuduk tarih kitaplarından, Kur'ân-ı Kerîm'den, hadîs-i şeriften, Peygamber Efendimiz anlattı, biliyoruz. Onlara yüklediğin gibi yükler de yükleme bize, biz zayıfız!”

“—Onlara yüklediğin ağır yükler gibi yük de



yükleme.”

(*Rabbenâ ve lâ tuhammilnâ mâ lâ tâkate lenâ bih*) “Yâ Rabbi, bizim tâkatimizin üstünde olan, bizim ona tâkat getiremeyeceğimiz kadar ağır bir yük yükleme!” diyor.

Tâkatimiz neyse o kadar. Bu adam kaç kilo kaldırabilir?

“—Bu ufacık tefeciktir, 50 kilo kaldırır.” Ya şu babayığit ne kadar kaldırır?

“—Bu babayığittir, bu 200 kilo kaldırır.”

Olur, 200 kilo kaldırır ama 1000 kilo kaldıramaz. Neticede yine bir tâkati vardır.

“—Bana ‘Tâkatimizin fevkinde yük yükleme!’ diye dua edin.” diye kendisi öğütlüyor.

Demek ki tâkatimizle mes’ulüz, tâkatimizin üstünden sorumlu bile değiliz. Tâkatimiz kadar, hepsi kolay.

“—Hocam sen küçüklüğünden beri müslüman muhitte büyüdün. Allah aşkına söyle; bu din kolay mı zor mu?”

Çok kolay! O kadar kolay ki peynir ekmek yemek, su içmek gibi kolay. Hiçbir zorluğu yok. Hiçbir yerde zorluğu yok. Allah kolaylığını veriyor. Zor değil. Ama arada, hani bazen mesela Bosna’da Hersek’de müslüman diye ne sıkıntılar çekiyorlar, ayrı. Dünyanın, hayatın cilvesi, imtihanı... Ama İslâm’ı yapmak zor bir şey değil. Yapılamayacak bir şey değil.

Fazla da öyle zorluğa kalkışmamak lazım, orta yoldan gitmek lazım.

Birisi yemin etmiş, demiş ki:

“—Vallahi ben bundan sonra gündüzleri hiç yemek yemeyeceğim, her gün oruç tutacağım!”

Bir tanesi de demiş ki:

“—Ben geceleri hiç uyumayacağım, her gece sabaha kadar ibadet edeceğim!”

Bir tanesi de demiş ki;

“—Bütün sıkıntılar bu hanım erkek alâkalarından, ilgilerinden, meyillerinden oluyor; ben de kadınların yanına yanaşmayacağım! Hatta kendimi hadım edeceğim!” demiş.

Duyguları frenlensin diye...

Peygamber Efendimiz bunların bu niyetlerini, sözlerini, kararlarını duyunca kızmış ve öyle yapmamaları gerektiğini söylemiş. Kendisini misal veriyor, diyor ki;

“—Bakın ben sizin Allah’tan en çok korkanınız olduğum halde bazı günler oruç tutuyorum, bazı günler tutmuyorum. Geceleyin kalkıp namaz kılıyorum ama bütün gece uyumamak diye bir şey de yok... Evlenmek ayıp günah değil; ben de evlendim, hanımım, ailem var.” diye buyurmuş.

Görülüyor ki İslâm dini zor değildir, kolaydır. Fazla işi öyle çığırından çıkartmamak lazım. Çıkartmaya kalkan, “Daha çok yapacağım, daha çok yapacağım!..” diyen batağa batar, tâkat getiremez. Sonra ibadetten bıkar. Geri dönerse bu sefer sorumlu olur. Başlattığından azaltırsa sorumlu olur.

Birisi [Abdullah ibn-i Amr ibnü’l-As RA] demiş

ki;

“—Yâ Rasûlallah, ben Kur’an-ı Kerîm’i ne kadarda okuyayım?”

“—Bir ayda oku, bir ayda Kur’ân-ı Kerîm’i hatmet.”

“—Daha çabuk okuyabilirim.” demiş.

“—Tamam, on günde oku.”

“—Daha çabuk okuyabilirim.”

“—Yedi günde oku.”

“—Daha çabuk okuyabilirim.”

“—Üç günde oku.”

Günde on cüz okuyacak.

“—Daha çabuk okuyabilirim.” Demiş ki;

“—Bundan daha hızlı okursan, hızlı okumaktan anlamaya imkân bulamazsın.”

O üç gün okumaya devam etmiş de, sonra da hayatının sonuna doğru pişman olmuş. Demiş ki;

“—Keşke Rasûlüllah’ın verdiği müsaadeyi kullansaydım, şimdi ihtiyarlık bastırdı, zor geliyor.” diye kendisi sonradan pişman olmuş.

Bilmem anlatabiliyor muyum? Peygamber Efendimiz’in bizi nasıl kayırdığını, nasıl işi kolaylaştırdığını, nasıl rahat ve sakin Müslümanlık yapmamız gerektiğini istediğini anlatabiliyor muyum?

## b. Sabırla ve Namazla Allah'tan Yardım İsteyin!

(*Feseddidû*) “Doğru olanı yapın. İşi doğru yapın, hareketlerinizi doğrultun! (*Ve kàribû*) Tam yapamazsanız yaklaşımaya çalışın! Elinizden geldiğince, tâkatinizce yapmaya çalışın! (*Ve ebşirû*) Böyle yaparsanız, müjdeler olsun size; bununla cenneti kazanırsınız.”

Bu zor bir şey değil; halim selim, tatlı tatlı giderseniz, iyi sonuca ulaşırsınız.

(*Ve'staînû bi'l-gudveti, ve'r-ravhati, ve şey'in mine'd-dülceti*) “Sabahın, akşamın, gecenin başının bir kısmını ibadetle değerlendirerek kendi mânevî durumunuza yardım sağlayın, kendi mânevî durumunuzu kurtarmaya çalışın!”

Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor ki:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ

(البقرة ١٥٣)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenü'staînû bi's-sabri ve's-salâh*) “Ey iman eden mü'min kullar! Sabrederek, namaz kılarak, dua ederek Allah'tan yardım isteyin!” (Bakara, 2/153)

Bu ibadetler insana yardım sağlar. Mânevî yardım sağlar. Maddeten mânen hayırlara erdirir.

(*Ve'staînû*) “Yardım sağlamaya çalışın, yardım isteyin!”

(*Bi'l-gudveti*) *Gudve*, sabahın evvel vakti de-

mek. *Gadve* ve *gada*, *gudve*; bunlar güneş doğduktan sonraki zamana derler. Güneşten evvelki fecrin doğduğu zaman ile güneşin arasındaki zamana da derler. O zaman yaptığınız bir ibadetle...

(*Ve'r-ravhati*) *Ravha*, öğleden sonraki zaman derler, öğleyle akşama arasındaki zamana derler.

(*Ve şey'in mine'd-dülceti*) *Dülce* de gecenin evvelki vakti demektir.

“—Günün evvelinde, günün sonrasında, gecenin başında Allah'ın hoşuna gidecek ibadetleri yaparak kendinize mânevî yardım sağlamaya gayret edin. Bununla Allah'ın yardımına ermeye çalışın!” diye bildirmiş.

Bu önemli bir husustur.

Bu hadîs-i şerifin bazı rivayetlerini ben içeride biraz şerhleri, kitapları karıştırdım, bazı rivayetlerinde fazlalıklar, ilaveler var. Bir tanesinin sonunda şöyle geçiyor, ilave cümle:

“—İbadetin makbul olanı, Allah'ın en sevdiği ibadet, az bile olsa devamlı olanıdır.”

Ömür boyu bıkmadan muntazaman yapabiliyorsan, Allah onu sever. Yoksa, bir başladı...

“—Mâşaallah bizim delikanlı ibadete pek düştü.” diyor.

Bazen duyuyorum. İbadete düştü; sakal bıraktı, sarık sarıyor, cübbe giyiyor, gece gündüz teheccüde kalkıyor, tesbihler ve saire...

“—İyi, mâşaallah mâşaallah...” diyorsunuz.

Ondan sonra babasını bir daha görüyorsunuz, soruyorsunuz:

“—Nasıl bakalım delikanlı, yine öyle ibadetlere güzelce devam ediyor mu?”

“—Hocam sorma, maalesef...”

“—Hayrola? Ne oldu?”

“—*Innâ lillâh ve innâ ileyhi râciûn*. Bizim oğlan sakalı kesti, namazı bıraktı, gece ibadetini terk etti.”

Olmadı. Evvelki çok yaptıklarının da kıymeti kalmadı. Neden?

Devamlı olacaktı, istikrarlı olacaktı, muntazam olacaktı.

Bir arkadaşımız şeker hastalığından vefat etti, Allah rahmet eylesin. Doktorlar diyorlar ki:

“—Şekeri belli seviyede tutacaksın! Çok tatlıyı, hamurluyu yiyip de şekeri arttırdın mı 200-300’e...”

Arkadaş rahmetlinin şekeri 300’den aşağı inmemiş. Karaciğeri elek gibi olmuş, bozulmuş. Böbreği tahrip olmuş. Çünkü kılcal damarları tıkıyor. Damarlar tıkanıyor, kireçlenmiş gibi oluyor. Kalbi işe yaramaz hâle gelmiş, damarları zayıflamış, gözleri görmez duruma gelmiş.

Ne yapacaktı?

Yemesini de istikrarlı yapacaktı. Şekerini de kontrol edecekti, kendisi de sıhhatini kontrol edecekti.

Bu bedeni ne kadar kullanacağız?

Ömür boyunca. İnşallah 90 yaşını geçeceğiz, 100 yaşını geçeceğiz, 150 yaşını geçeceğiz... Değil mi?

Ne yapmamız lazım?

Bunu hor kullanmamamız lazım! Bunun yedek parçası yok. İyi kullanmamız lazım!

Bu da istikrarlı olmakla mümkün. İyi şeyleri muntazaman istikrarlı yapmaya alışmalıyız.

“—Of! Bıktım! Camı aç...”

Ne oluyorsun?

“—Sıkılıverdim.”

Olmaz. Sabretmeye de alışacaksın. Güzel şeyleri muntazam yapmaya alışacaksın.

Yemek yemekten sıkılıyor musun? Gel bakayım buraya; her gün her sabah bıkmadın mı kahvaltı etmeye, öğlen yemeği yemeye, akşam yemeye?.. Her gün uyumaya bıkmadın mı?

“—Yok hocam, onlardan bıkılır mı?”

Şimdi olmadı. İşine gelenden bıkmıyorsun, işine gelmeyenden bıkıyorsun.

İyi şeyleri muntazaman yapacaksın. Bıkmamayı da öğreneceksin. Zevk almadan da doğru olan şeyi yapmayı öğreneceksin. Doğruluk kolay değildir. Rüşvet almamak kolay değildir.

Müfettiş kardeşimiz diyor ki;

“—Arkadaşlarımdan hepsi köşk sahibi oldu, yalı sahibi oldu, villa sahibi oldu, Mercedes sahibi oldu; ben hâlâ kiradayım.” diyor.

Alnından öperim senin, mâşaallah! Allah senden

razı olsun! Kolay değil; herkesin Mercedes'i varken insanın çamurlu yollarda yaya yürümesi kolay değil.

Ama işte böyle güzel şeyler bazen zordur, hazmı güçtür, zordur ama yaparsan cenneti kazanırsın. Hz. Ali Efendimiz de öyle yaşadı, Hz. Ömer Efendimiz de öyle yaşadı, Peygamber Efendimiz de öyle yaşadı.

Peygamber Efendimiz parayı bulamadığından mı âcizâne fakirâne mütevâzı ömür sürdü?

Altın, sofranın üstüne yığılırdı. Örtüyü yayardı, yığılırdı; avuç avuç dağıtırdı. Birazını saklasa cihanı satın alırdı! Cihanı parasıyla satın alırdı. Efendimiz'in eline para geçmedi mi? Ama âlemlerin Rabbi olan, gayb hazinelerinin sahibi olan Allah'a güvenip bugünkü şeyi ertesi güne depolamadı. Ne gıda depo etti, ne para depo etti; dağıttı. Para eline geçmediğinden değil. Mütevâzı yaşadı. Çok yemek yemedi. Güzel yemek yemedi. Karnı tam doymadı. Aylarca evinde duman tütmedi. Sıcak yemek yemedi. Süt içerek, hurma yiyerek, su içerek sahabe-i kirâmın imanları gevrededi.

Onun için acının da tadını almak lazım.

Ben de biraz efelik, kabadayılık var. Arnavut biberi filan oluyor, onu seviyorum. Alıyorum; ağzım yana yana, dudaklarım kabara kabara... Hoşuma gidiyor.

Acının da bir tadı var. Sabrın acılığının tadını öğrenin. İbadete devamın acılığının tadını öğrenin. Allah yolunda meşakkat çekmenin tadını öğrenin. Her zaman baklava börek olmaz.



Dünya hayatının imtihanı bazen tatlı yerden gelir, bazen acı yerden gelir. Allah bazen mal mülk, para pul verir, öyle imtihan eder;

“—Bakalım bu herif bu parayı pulu iyi kullanacak mı? Bakalım zekâtını verecek mi? Bakalım fukarâyâ acıyacak mı? Bakalım cihada para ayıracak mı? Bakalım şımaracak mı şımarmayacak mı?”

Böyle imtihan eder. Sonra bakarsın, alır hepsini, fakir düşürür. Padişahken kapı kapı dilenen dilenci hâline getirdiği insanlar var. Misallerini tarihte biliyoruz. Misalleri çok. Zenginken fakir eder. Pehlivanen çoluk çocuğun maskarası durumuna düşürür. Mahallenin çocukları alay ediyorlardı birisiyle de;

“—Ah!” dedi, “Siz benim gençliğimde elime geçecektiniz, ben size gösterirdim ama...”

İşte gitti, her şey değişiyor. Bazen varlık, bazen yokluk...

Hepsi imtihandır. Hastalık sıhhat imtihandır, zenginlik fakirlik imtihandır, kuvvetlilik zayıflık imtihandır, zalimlik mazlumluk; bunların hepsi insanoğlu içindir. Negatif durumlarda da eğer Allah’a güzel kul olmayı başarabilirsen, imtihanı başarırsın. Yoksa güzel günlerde, düğünde, dernekte, bayramda müslüman, sıkıntılı günlerde yok ortada...

“—Yâ bizim bir adam vardı, nerede o?”

Yok, sıkıntılı günlerde ortada yok. Öyle şey olmaz!

## c. Lütfun da Hoş, Kahrın da Hoş!

Dinin her şeyi güzeldir.

Ne güzel söylemiş şair, hoşuma gidiyor, o şiiri de hep ezberlemek istiyorum. Ne diyor:

*Hoştur bana senden gelen, Ya gonca gül yahut diken, Ya hil'at ü yahut kefen; Lütfun da hoş, kahrın da hoş!*

Allah'a hitap ediyor:

“—Hoştur bana senden gelen!” diyor.

“—Mevlâ görelim neyler, neylerse güzel eyler.” diyor.

Diyebilir misin?

İbrahim Hakkı Hazretleri demiş.

Mevlâ görelim neyler, neylerse güzel eyler.

Kadının birisi buraya kağıt yazmış, içeride ağlıyor, şikâyet ediyor:

“—Kocam şöyle, işimiz böyle, aşımız yok...”

Herkesin bir derdi var, derdini söylüyor.

Tamam, dert de bir imtihan, bolluk da bir imtihan. Bolluktayken Allah'a güzel kulluk edene, Allah darlıkta yardım eder.

Ama bilinsin ki en büyük fitneler, meşakkatler, sıkıntılar en büyük evliyâya gelmiştir.

Hız. Ömer Efendimiz hançerlenerek ölmedi mi?

Hız. Ali Efendimiz hançerlenerek ölmedi mi?

Peygamber Efendimiz nice nice sıkıntılar çekmedi mi? Mübarek dişi kırılmadı mı? Düşman

üstüne saldırmadı mı? Etrafındaki fedakâr insanlar, vücutlarından kaç çeşit yara almadılar mı?

Uhud harbi, Bedir harbi, Hendek harbi... Bunlar Peygamber Efendimiz'in başından geçmedi mi?

Neyi anlatmak istiyorum sevgili kardeşlerim?

Erkekseniz ki müslüman mert insandır, erkek insandır, kahramandır.

*Kahraman* ne demek?

*Kahraman*, kahır kökünden geliyor; "Kahra tamammül edebilen" demek.

Sabredeceksiniz. Meşakkat geldiği zaman sabredeceksiniz. Nimet geldiği zaman şükredeceksiniz. Hiçbirinde negatif duruma düşmeyeceksiniz, puan kaybetmeyeceksiniz. Her halde;

"—Hoştur bana senden gelen; ya gonca gül yahut diken."

"—Mevlâ görelim neyler, neylerse güzel eyler." diyeceksiniz.

Allah hepinizi âfiyet üzere yaşatsın. Sıhhatli eylesin. Zengin eylesin. Huzurlu eylesin. Ama imtihan olarak hastalık gelirse Allah'a kullukta gevşememek lazım, isyan etmemek lazım. Pabuç gibi dilini sarkıtıp, gözünü yumup, ağzını açıp ileri geri konuşmamak lazım. Her şey olabilir.

Bir şey çok hoşuma gidiyor, eski vaazlarımdan beri her yerde anlatırım, her yerde anlatılsa anlatılacak bir şey:

Dervişin birisini —iyi derviş, olgun bir

mutasavvıf— bir şehrin girişinde yakalamışlar.

“—Gel buraya, seni yakaladık. Sen öbür düşman devletin casususun.” demişler.

“—Değilim!” demiş, dinletememiş.

Almışlar, hapse tıkmışlar. Ondan sonra da yukarıdan emir gelmiş:

“—Kesin kafasını gitsin! Madem gelmiş, öldürün herifi!” demişler.

Elleri kolları bağlı bunu cellada doğru götürüyorlar. Kafasını taşa koyacaklar, baltayı kaldırıyor cellat, bir tane vurdu mu kelle bir tarafa, gövde bir tarafa; yani ölecek.

O sormuş kendi kendine, gözünü kapatmış, elleri bağlı zavallı gidiyor celladın önüne doğru... Demiş ki;

“—Sen dervişlikten bahsediyordun ey nefsim! ‘Allah’ın kaderine rıza göstermek lâzım!’ diyordun, ‘Teslimiyet lâzım!’ diyordun; şimdi gördün mü kaderin cilvesini, gördün mü olanı? Seni haksız bir şekilde suçladılar, casus olmadığın halde ‘casus’ dediler, haksız yere şimdi seni öldürmeye götürüyorlar. Buyur işte kader. Kadere rıza göstermek lazım, kadere teslim olmak lazım; gördün mü şimdi olanı? Hâlâ bu kanaatte misin? Hâlâ kadere razı mısınız? Teslim misin?”

Kendi kendine soru soruyor. İçinde iki kutup var, birisi ötekisine soruyor. Sorduran Allah. Durup dururken bazen insanın içine bir soru gelir; sorduran Allah, imtihan ediyor. Nefsine soruyor. İnsanın nefsi yemek içmek ister,

gezmek tozmak ister, yatmak oturmak ister. İnsanın içinde hani kişisel arzuları, hevesleri, şehvetleri var ya... Nefsine soruyor;

“—Razı mısın bu duruma?”

Sorduran Allah; imtihan.

Nefsi o soruya diyor ki;

“—Razıyım. Kaderim böyleymiş, ne yapayım? Kader bu, bir gün bitmeyecek mi bu hayat? Demek ki bu kadarmış ömrüm, burada bitecekmiş... *Eşhedü en lâ ilâhe illallah, ve eşhedü enne muhammeden abduhû ve rasûlühû...*”

Celladın önüne kadar gitmiş. Arkadan birisi bağırmış;

“—Durun! Yanlışlık var! Bu adam casus değil, ben bunu tanıyorum!”

Oradan kurtulmuş. Kafası kesilecekti; ta celladın yanına gelmişken kurtulmuş.

Diyor ki;

“—Vallâhi, billâhi ölümden halâsıma değil —halâs, kurtulmak demek— hâlâ o andaki ihlâsıma seviniyorum!”

İhlâs; Allah’a bağlılığında öleceğim diye gevşeme yok.

Kafan kesilecek, razı mısınız?

“—Razıyım, ne yapayım... Allah kafamın kesilmesini yazdıysa kessinler; kader.”

İhlâsa bak!

“—Vallahi halâsıma değil, o andaki ihlâsıma seviniyorum!” diyor.

Bu çok güzel bir fıkradır.

Tabii biz bu kadar kahraman değilizdir. Biz çok zayıfız. Elek gibiyiz, delik deşmişiz, kevgir gibiyiz. Bizim tutulacak yanımız yok, yük taşıyacak hâlimiz yok. Briket gibiyiz; üstümüze biraz basarlarsa toz duman oluruz.

Allah bizi affetsin... Allah bizi zorlu imtihanlara uğratmasın... Ama uğrasa da insanın kale gibi olması lazım, sapa sağlam müslüman olması lazım!

Bir daha bana şunu sormayın:

“—Hocam, ibadetten, zikirten zevk almıyorum, ne yapacağım?”

Zevk almadan yap. Zevk alırsan herkes yapar. “Ya bu çok zevkli bir şeymiş, ben de yapayım!” der. Dışarıdaki herifler de gelir, turistler de gelir; “Ya bu çok zevkli bir şeymiş!” diye onlar da gelir. Zaten adamlar zevk arıyorlar. Plajda zevk var diye plaja gidiyor, tiyatrodaki zevk var diye tiyatroya gidiyor; o zaman tasavvufta zevk var diye zevkine geliyor. Burası imtihan yeridir; zevk ve keyif yeri değildir.

Eskiden bir şeyh efendiye bir mürid gelince;

“—Ben sana derviş olmak istiyorum.” Dermiş ki;

“—Evlâdım namazını kıl, orucunu tut; bizim işimiz biraz zordur, herkes yapamaz. Kendini sıkıntıya sokma, bildiğin gibi yaşa...”

“—Yok efendim, her şeye razıyım.”

“—Tamam, o zaman gel. Hadi bakalım yap şu işi. Hadi bakalım yap şu işi...” Bu sefer zor

işleri yaptırıyorlar.

Neden?

“—Bakalım vazgeçebilecek mi? Bakalım sağlam eleman mı?” diye yokluyorlar.

Bir fıkra var, hoşuma gidiyor, onu da anlatayım. Böyle fıkralar hatırdaki kalıyor, insana da ibret oluyor.

İsmi söylemeyelim, büyük alimlerden bir tanesi... Ben biliyorum, bana söylediler. Ben ismi söylemeden size anlatayım.

Bu büyük alim —eski devirlerde— tefsirden kitap yazmış, büyük bir tefsir kitabı var. Hadisten kitap yazmış, büyük hadis kitabı var. Kelâmından kitap yazmış, büyük kelâm kitabı ve saire... Çok alim ama tasavvufu bilmiyor. Neden?

Canım ben doktor olurum da elektrikten anlamam, buzdolabını tamir edemem, ona buzdolabı tamircisi gelir. Buzdolabı tamircisi olurum da ziraattan anlamam. Ziraattan anlarım da tıptan anlamam. Hatta veteriner oluyor, hayvanların tedavisinden anlıyor, insanlardan anlamıyor. Hatta kalp mütehasısı oluyor da mideden anlamıyor. Yani herkesin bir ihtisası var.

“—Ben tasavvufu bilmiyorum efendim.” demiş, evliyâullah büyüklerimizden birisinin yanına gelmiş.

O evliyâullah büyüğümüz de kutbu'l-aktab, zamanın kutbu, çok büyük bir zât. Demiş ki:

“—Tasavvuf bilgim yok. Ayıp oluyor, herkes bir şey soruyor, bilmiyorum. Beni talebeliğe kabul edin, bu ilmi de sizden öğreneyim, talebeniz

olayım, kabul eder misiniz?”

“—Hay hay evlâdım, şeref olur. Tamam, talebem ol. Memnuniyetle kabul ederim. Senin gibi alim, fâzıl, yetişmiş tam hazır bir eleman, memnun olurum.” demiş.

“—Yalnız bizim tarikate girdin mi sana mânevî bir hal olur, kafadaki bütün bilgiler silinir. Cahil bir insan kalırsın. Kafan bomboş kalır. Kafadaki bilgilerin hepsini sileriz, kafan boş bir ev gibi kalır. Bomboş kalır; ne fıkıh bilgin kalır, ne tefsir kalır, ne hadis kalır, hepsi gider. Tasavvufu öğreteyim ama böyle bir durum var, böyle bir hal gelecek başına.”

“—Ha, öyle mi? Efendim ben bu işi bir düşünüyüm.” demiş. Oradan bir kaçmış, bir daha gitmemiş.

Arkasından hoca efendi gülmüş, demiş ki;

“—Evet, o bilgileri alırdık ama daha sağlamını koyardık.”

Çünkü dükkânı boşaltmayınca temizlenmez. Dükkânı iyi esaslı bir tamirat yapacaksan, yeni dekorasyon yapacaksan eski püskü tahtalar ile bu iş olmaz. Tertemiz güzelce boşaltırsın, ondan sonra yeni bir dekorasyon yaparsın, pırıl pırıl olur.

“—Alırdık ama daha sağlam, daha güzel bilgileri verirdik.” demiş.

Tefsirin mânevî tarafını da bilirdi, bâtınî tarafını da bilirdi. Hadisin ruhunu anlardı.

Ümmî bir insana soruyorlar:



“–Şöyle bir söz rivayet ediyorlar, bu hadis mi?”

“–Evet, hadis.”

“–Şöyle bir söz rivayet ediyorlar, bu hadis mi?”

“–Hayır, bu hadis değil.”

İmtihan için karıştırıyorlar, yarısı hadis yarısı hadis olmayan şeyler;

“–Şöyle bir şey rivayet ediyorlar, bu hadis mi?”

“–Şurasına kadar hadis, şuradan sonrası hadis değil, şurasına kadar da yine hadis...”

“–Efendim, vallahi çok doğru, aynen kitaplarda söylendiği gibi! Nasıl biliyorsunuz?”

“–Evlâdım, hadis olduğu zaman senin ağzından bir nur çıkıyor, hadis olduğunu oradan anlıyorum. Hadis olmadığı zaman ağzından o nur çıkmadığından o sözün hadis olmadığını anlıyorum.” diyor.

Bu nedir? Bu kalp gözünün açılmasıdır, basirettir. Allah öyle anlattırıyor.

“–Alırdık ama âlâsını, daha güzelini verirdik.” demiş.

Kimisi razı olamaz. O da ilmi seviyor. Öteki ilmi de ilmine bir ilim daha katılsın, fiyakası daha artsın diye seviyor. Omuzuna dört tane yıldız koymuş, beşinci yıldızı konulsun diye seviyor. Tasavvuf da tevazu yolu olduğundan hoca onu deniyor, bakalım tevazuya yanaşacak mı?

“–Sileriz hepsini!”

“–Ha, o zaman istemem.”

Neden? Yıldızlardan vazgeçemiyor, bunları

seviyor. Tozlanmasın diye yıldızları seviyor.

Tasavvuf o değil ki. Tasavvuf tevazu yolu olduğundan ilk o dersi vermek istiyor. Tasavvuf teslimiyet, bunu vermek istiyor. Onu anlamayınca ne oluyor? İş olmuyor.

Aziz ve muhterem kardeşlerim! Allah bize hakiki müslüman olmayı nasib etsin... Hakiki ârif olmayı da nasib etsin...

Kuru bilgiyle de olmuyor, ahlâkın güzel olması lazım. Bu iş ince görüyorsunuz, alimler bile atlayabiliyorlar. Alim oluyor, birçok şeyi biliyor ama atlıyor, fark edemiyor, geçiyor. Orasının inceliğini anlayamıyor.

Neden?

Ötekisi evliyâullah, bu evliyâullah değil; göremiyor.

İnsan profesör olabilir, insan allâme olabilir ama evliyâ olmak ondan daha başka bir şeydir. Allâmedir ama gözü bazı yerlerde kördür, bazı şeyleri göremez. Alimdir ama ârif değildir. Bu, ilmi kötölemek değil; bu, gerçeği söylemek. Bazı insan “alimim” diyor, “profesörüm” diyor... Etrafa bakın, irfanınızla ölçün, siz de ölçün, siz de bakın bakalım; profesör olmuş, vezir olmuş ama adam olmuş mu? Onu bir ölçün.

Mühim olan vezir olmak değildir, adam olmaktır. Mühim olan alim olmak değildir, Allah'ın sevgili kulu olmaktır. Allah'ın sevgili kulu olmadıktan sonra ne olursan ol. İstersen Clinton'un yerine Amerika'ya seni başkan seçsinler, ne olacak; Allah'ın sevmediği bir kul olduktan sonra...

Hem insan Allah'ın sevmediği bir kul olursa, yasak yola saparsa çok çabuk yükselir. Bakarsın adam ta yukarılarda.

Nasıl ıktı?

Harama günaha aldrmedi, rüşvet ve saire; Mercedes sahibi de oldu, köşk sahibi de oldu; ye kürküm ye, herkesin rağbeti arttı...

Antalya'da adamın birisi posta, PTT kamyoneti gibi bir kamyonet satın almış. Dışını sarı renge boyamış. PTT yazmış. Posta telgraf telefon. Doğu Anadolu'ya gitmiş, gelmiş. Millet de onu PTT'nin arabası diye kontrol de etmemişler. Bu tarafa kllyetli miktarda uyuşturucu kaçırmış, Antalya'nın en büyük otellerinden birisini almış.

“–Neydi bu adam, bunu nereden aldı?” diye kimse soramıyor.

Türkiye'de “Serveti nereden kazandın?” diye sorma yok.

Almanya'da var. Almanya'da insana kök sktrrler.

“–Bu şeyi nereden kazandın?”

“–şuradan kazandım.”

“–Peki kazandıysan vergini verdin mi?”

“–Vermedim.”

Bu sefer vergi cezasını öyle bir verirler ki bütün servetini elinden alırlar!

Ama Türkiye'de adam Antalya'da deniz kenarında bir koca otele birden sahip oluyor, “Nereden sahip oldun?” diye sorulmuyor. Kara

para; menşei sorulmuyor. Türkiye böyle.

Harama razı oldu mu insan... O afyonu taşıyor. Onu alan ölüyor. Nasıl ölüyor? Titreye titreye ölüyor. Hastaneye düştüğü zaman... Doktorlar bilir bunu.

Kollarına iğneleri sokuyorlar... Uyuşturucu...

Onlar sonra insanlıktan çıkıyor. Adam öldürüyor. Yirmi beş kuruşu görse, biraz bir para görse tekrar uyuşturucu alayım diye babasını dövüyor, anasını dövüyor; insanlıktan çıkıyor.

Uyuşturucuya alıştırmak, uyuşturucuyu nakletmek çok büyük cinayet...

Ama bu cinayete alıştırılmış. Alıştırıyorlar; liselileri alıştırıyorlar, ortaokuldaki çocukları alıştırıyorlar:

“—Gel bak, sana bugün bir şey yapacağız.” diyorlar, alıştırıyorlar.

Neden? Müşteri artıyor. Sonra onlara o esrardan satacak.

O da çok zevkli diye başlıyor, ondan sonra ömrü hastanede geçiriyor. Titreyerek, insanlıktan çıkararak öyle ölüyor.

Devlet bunu bildiği için, hatta devletlerarası bazı şahıslar bunu bildiğinden uyuşturucuyla ilgili devletlerarası kontroller var. Bu devletin adamlarının bile üstünde adamlar var. Interpol diyorlar, uyuşturucu trafiğini takip ediyor. Narkotik şube deniliyor. Gider, istediği adamı durdurur, istediği adamı yakalar.

Neden? Bunu engellemeye çalışıyor.

Ama işte haramdan gûnahtan korkmadı mı insanlar, oradan buradan zengin olabiliyorlar.

İşte Müslümanlık bu! Müslümanlık böyle avantajlara icabında elinin tersiyle bir tane vurup;

“—Ben Allah yolunda yürüyeceğim! Ben harama bulaşmam! Ben çoluk çocuğuma haram yedirmem! Ben yanlış iş yapmam! Ben başkasının kanına girmem! Ben bir başkasının hayatıyla oynamam!” demeyi gerektiriyor.

Müslüman böyle işte; menfaati de terk edebilir, meşakkati de göğüsleyebilir. Allah’ın imtihanı bu...

Neden böyle? Böyle olması güzel mi?

Çok isabetli, çok güzel, çok hikmetli! Çünkü tatlı olsa herkes gelir. İslâm hem kolaydır hem de bazen tatlı bazen tatsızdır, bazen zevkli bazen zevksizdir. Zevksiz tarafından da hiç çekinmeden zevk almaya çalışmak lazım.

Oruç tutmak zordur. İlk gün insana çok zor gelir, benzi sararır, midesi acır. İkinci, üçüncü gün alışır. Eh, orucun da zevki var.

“—Neydi o günler, ne mübarek günlerdi.”

Orucu da sevmek lazım. Cihad da güzel, oruç da güzel, hac da güzel! Hacdaki izdiham da güzel, sıkıntı da güzel, her şey güzel...” demek lazım. İslâm’ı öyle sevmek lazım.

Mühim bir konu olduğu için bunda biraz fazlaca durduk.

## d. Ödenmemiş Borç Ahirette Ödettirilir

İkinci hadîs-i şerif:

Bu da Abdullah ibn-i Amr ibnü'l-Âs RA'dan bir hadîs-i şerif. İbni Mâce'de var, diğer kaynaklarda var.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:<sup>3</sup>

إِنَّ الدَّيْنَ يُقْتَصُّ مِنْ صَاحِبِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِذَا مَاتَ  
إِلَّا مَنْ تَدَيَّنَ فِي ثَلَاثِ خِلَالِ الرَّجُلِ تَضَعُ قُوَّتَهُ  
فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَسْتَدِينُ يَتَّقَوِي بِهِ لِعَدُوِّ اللَّهِ  
وَعَدُوِّهِ وَرَجُلٌ يَمُوتُ عِنْدَ مُسْلِمٍ لَا يَجِدُ مَا يُكْفِنُهُ  
وَيُؤَارِيهِ إِلَّا بِدَيْنٍ فَيَمُوتُ وَلَمْ يَقْضِهِ وَرَجُلٌ خَافَ  
عَلَى نَفْسِهِ الْعُزْبَةَ فَيَنْكِحُ لِيُعْفَ نَفْسَهُ بِذَلِكَ  
خَشِيَةً عَلَى دِينِهِ. فَإِنَّ اللَّهَ يَقْضِي عَنْ هَؤُلَاءِ يَوْمَ  
الْقِيَامَةِ

(ه. هب. عن ابن عمرو)

**RE. 98/2** (İnne'd-deyne yuktassu min sahibihî yevme'l-kıyâmeti izâ mâte, illâ men tedeyyene fî selâsi hılâlin: Er-raculü tad'ufu kuvvetuhû fî sebîli'llâhi, feyestedînu yetekavvâ bihî li-

<sup>3</sup> İbn-i Mâce, *Sünen*, c.VII, s.282, no:2426; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.404, no:5559; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.II, s.484, no:1064; Abdullah ibn-i Amr ibnü'l-As RA'dan.

*Kenzü'l-Ummâl*, c.VI, s.230, no:15470; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.VII, s.263, no:6257.

*adüvvi'llâhi ve adüvvihî; ve raculün yemûtu indehû müslimün, lâ yecidü mâ yükeffinuhû ve yüvârîhi illâ bi-deynin, feyemûtu ve lem yakdihî; ve raculün hâfe alâ nefsihi'l-uzbete feyenkihu li-yuiffe nefsehû bi-zâlike haşyeten alâ dînihî; feinna'llâhe yakdî an hâulâe yevme'l-kıyâmeti.)*

Uzunca metnini okuduk, şimdi kısa kısa mânasını verelim.

*(İnne'd-deyne)* (Muhakkak ki borç...)

*Deyn*, “de” harfiyle olursa Arapça’da “borç demek”. *Duyûn*, “borçlar” demek. *Duyûn-i umûmiyye* vardı Osmanlılar zamanında, duymuşsunuzdur.

*(İnne'd-deyne yuktassu min sâhibihî yevme'l-kıyâmeti)* “Muhakkak ki borç, kıyamet gününde sahibinden onun mukabili kısas olarak, sevabı alınarak ödettirilir.”

Bir adam borçlu öldü mü... Ali, Veli’ye borçlu. Allah ahirette Ali’nin sevabını alır, alacaklı olan Veli’ye verir. Ali borcunu ahirette kısas yoluyla sevabından öder. Ahirette para pul kıymetli değil; orada sevabı verilir.

Sahibi borçlu, onu öder. Borçluya bu borç ödettirilir. Alacaklıya verdirtilir.

*(İzâ mâte)* “Borcunu ödemededen öldüyse...” Adam borçlu, borcunu ödemedi, öldü; ahirette ödeyecek. Bunun çaresi yok.

*(İllâ men tedeyyene fî selâsi hılâlin)* “Üç durumda borçlanan insandan, Allah ahirette borcunun karşılığını çekip almaz, affeder.”

Affeder de alacaklı mahrum mu kalır?

Hayır, alacaklıyı kendisi memnun eder, borçluyu kurtarır. O üç kişi kimmiş, onları anlatıyor Peygamber Efendimiz.

Muhterem kardeşlerim!

Buraya kadarki kısımdan şu ders çıkıyor:

Mümkünse kimseden borç almayın. Yorganınıza göre ayağınızı uzatın. Borç almadan işinizi görmeye çalışın. Mecbur oldu da borç aldıysanız, borcunuzu ödeyin. Kalleşlik etmeyin. Aldığınızı ödemekte sallanmayın, gevşek davranmayın. Adamı pişman etmeyin. Adamı mağdur etmeyin. Size iyilik yapan adamı yaptığı iyilikten pişman duruma düşürmeyin, ödeyiverin. Nasıl tatlı tatlı aldınız, ilk fırsatta tatlı tatlı veriverin.

Şimdi bizim bu devirde bu kalktı. Onun için Allah için borç veren de kalktı. Allah için borç veren de yok veya yok denecek kadar az. Allah için aldığı borcu ödeyen, anında ödeyen de çok az.

Biz burada camiamızın, ihvânımızın işlerini görmek için, derginin masrafını karşılamak için şirketler kuruyorduk. Para yok. Hepimiz mâlum memur, talebe ve saire... Para yok. Borç alıyorduk. Borçlarımızı elimize imkân geçince vaktinden evvel götürüp ödüyorduk. El-hamdü lillah, bize şöyle dediler:

“—Ya sizin kadar borcuna sâdık insan görmedik.”

Bazı şirketlerimizi öyle kurduk. Şimdi şirketlerimiz Allah'ın lütfuyla büyüdü ama ilk alınışı sıfır, ilk borçla başlanmıştı. Ödedik.



Allah ödemek niyetiyle, hâlis niyetle borç alana ödemeyi de nasib eder.

Ama bu devirde ne yapılıyor?

“—Heriften borcu alayım. Ondan sonra vermeyeyim. O beni mahkemeye versin. Mahkeme iki sene sürer. Sürdükten sonra, ‘Tamam, kabul ettim.’ diyeyim. Zaten üç sene dört sene geçinceye kadar o paranın canı çıkar, pula döner.”

Parayken pula döner, altınken bakıra döner; değil mi?

Ben bu sene birisinden yüz milyon alsam, dört sene sonra yüz milyon ödesem ne olur?

Kargalar bile etrafımıza toplanır “gak gak gak” güler. Kargalar bile güler, bu işi anlar. Dört senede enflasyon olan bir ülkede parayı aynen verirsen olur mu? Al sana yüz milyon...

Bizim bir profesör arkadaş anlatıyor:

Birisi;

“—Aaa! Nihatçığım, gözlerinden öperim...” Şapur şapur yanaklarından öpmüş. “Sana bir borcum vardı, al şu beş lirayı...”

“—Ne bu?” demiş.

“—Hani senden on beş yıl önce talebeyken, beraberken bir beş lira almıştım ya; içime dert oldu aziz kardeşim, şimdi seni gördüm, al beş lirayı.”

“—Almam!” demiş.

“—Niye?”

Bu Koska yokuşunda, Beyazıt'tan Aksaray'a inen yokuşta oluyor.

“–Beyazıt'a kadar gideceğiz.”

“–Ee?”

“–Beyazıt Umumî Kütüphanesi'ne gireceğiz.”

“–Ee?”

“–Beyazıt Umumî Kütüphanesi'nde gazete koleksiyonları kısmına geçeceğiz.”

“–Ee?”

“–O on beş yıl evvelki gazeteyi bulacağız. O zaman bir altın lira kaç paraydı, ona bakacağız. Bakalım şu beş lirayla o zaman ne alınıyordu?”

Ben hatırlıyorum, Türkiye'de dolar 2,5 liraydı. Şimdi kaç? 70 bin.

Ben hatırlıyorum, bir kilo et 120 kuruştı.

Şimdi kaç? 450 bin.

Olur mu şimdi; ben senden et almıştım, “Sana 120 kuruş borcum vardı.” desem, şimdi kasaba götürsem kargalar gülmez mi?

Herkes güler.

Şimdi herkes böyle yapıyor. Borcu alıyor, kurnaz... Ama kurnazlık değil; bu ateşle oynamak. Allah bunu sevmez. Allah bunun cezasını verir. Borcunu verecek, ne zaman eline geçerse verecek. Katık bile yemeyecek, borcunu verecek.

Onun için, herkes şimdi borç vermiyor. Birisi borç isterse “Vallahi yok kardeşim!” diyor. Olmaz olur mu, dolu! Onun da yemini yalan. Olmaz olur mu? Adamı gözün tutmuyorsa bari

“Sana verilecek borcum yok, param yok.” de.

Veyahut;

“–Tamam, borç veririm ama altın veririm.” diyor.

Haklı.

“–Ben sana beş yüz altın vereyim, sen de bana beş yüz altın

geri öde.” Haklı.

“–Yoo, olmaz. Türk parası borç verirsen ver, vermezsен Allah’a ısmarladık...”

“–İyi tamam, güle güle o zaman... Güle güle, ne yapalım...”

Türk lirasının %70 enflasyonu var. Bunları herkes biliyor. Borçlu alacaklı işlerinde çok oyunlar oluyor. Ortaklıklarda çok hileler, aldanmalar, aldatmalar oluyor.

Adam alacağını alamıyor, mafyaya gidiyor, diyor ki;

“–Şu herifte benim alacağım var, şunu al.”

O da;

“–İyi ama üçte birini bana verirsen alırım.” diyor.

“–Tamamı batacağına, hiç olmazsa üçte ikisi bana gelsin.” diyor.

Mafya silahını çekiyor, adama gidiyor, masasına tabancayı koyuyor, yakasına yapıyor, iki gözünün ortasına burnunun üstüne bir kafa atıyor, şarıl şarıl burnunda bir çeşme, kan akıtıyor, ondan sonra parayı adam getiriyor.

Be adam! Bunu önceden getirseydin ya? Üçte birini mafyaya ne verdirtiyorsun? Borcunu getirsene!

Getirmiyorlar.

Bunlar kıyamet alâmeti. Bunlar huy bozukluğu. Bunlar gayri İslâmî davranışlar. Çok yaygın. Herkes şimdi bu durumda. Çok büyük bir ekseriyet bu durumda.

Allah ıslah etsin... Allah borç belasına düşürmesin...

Kötü niyetli oldu mu borçlunun ibadeti kabul olmaz. Öldüğü zaman başı derde girer. Cenaze namazı kılınacağı zaman önce “Haklarınızı helal edin.” deniliyor. Hak helal edilmezse olmaz. Kul hakkı önemlidir, millet bunu bilmiyor. Dürüstlük kalmadı. Tüfek icat oldu, delik demir çıktı; mertlik bozuldu. Faiz çıktı, enflasyon çıktı; mertlik bozuldu. Bizimkiler de sapıtı...

Çok hoşuma gidiyor: Bizim bir hacı arkadaşımızın babası dükkânına gelmiş, bakmış dükkânın içinde bir sürü kâğıt.

“—Bunlar ne evlâdım?”

“—Senet sepet, bono...”

“—Eyvah! Şimdi kâğıda mı kaldı evlâdım ticaret? Biz eskiden

bir söz üzerine dükkânı verirdik.”

“—Hacı amca, bana elli top kumaş lazım, param yok, inşaallah satıp getiririm.”

“—Al evlâdım beğendiklerini, git...” E senet sepet, yazı?

“–Yoktu.” diyor.

“–Vah vah vah evlâdım, şimdi senede sepete mi kaldı?”

Senede sepete kaldı. Bonoya kaldı. Hem de onlar da ödenmiyor. Onlar da protestoya uğruyor, avukata gidiyor, alınıncaya kadar bilmem ne oluyor... Adam da avukat; geç ödediği için üstüne temerrüt faizi ekleyecek. Geliyor bana soruyor: “Üstünü ödeyeyim mi ödemeyeyim mi? Hocam faiz midir, değil midir? Alalım mı, almayalım mı?..”

Karmakarışık haramlar günahlar... Toplumun içi çok berbat.

Bir kimse borçluysa borcu kıyamet gününde ondan kısas yoluyla bu alınır, üç durumdaki insan, üç durumda borçlanan insandan alınmaz. Allah onları kurtaracak. Onlar kim?

1. Birisi, (*Er-raculü tad’ufu kuvvetuhû fî sebîli’llâhi*) “Adam Allah yolunda cihad edecek ama Allah yolunda kuvveti zayıfladı; kılıcı yok, atı yok, zayıf, askerî teçhizâtı yok. (*Feyestedînu*) Borçlanıyor. (*Yetekavvâ bihî li-adüvvi’llâhi*) Bu borçlandığıyla silah, malzeme, teçhizât alıyor, Allah düşmanına karşı kuvvetlenmek için.”

Zayıftı; kuvvetlenmek için, düşman saldırıyor diye borç alıyor; silah, cephane, teçhizât alıyor. (*Bihî li-adüvvi’llâhi ve adüvvihi*), Kendisinin düşmanı ve Allah’ın düşmanı olan kişilere karşı borç alıyor, silah teçhizât alıyor.”

Bu adamın vaziyeti, askerî durumu zayıftı; silah için borçlanıyor. Sonra ödeyemedi, öldü, şehid

oldu. Ne olur?

Allah bunun borcunu ahirette alacaklısına bundan sevabı çekip alıp vermez. Bundan borç istemez, kendisi öder. Alacaklıyı memnun eder, bunu kurtarır.

Neden? Niyeti iyiydi, düşmana karşı askerî bakımdan kuvvetlenmek için bu işi yaptı. Bu bir.

2. İkincisi; (*Ve raculün yemûtu indehû müslimin*) Bir adam bir insanın yanına geliyor, misafir... Erzurum'dan geldi. Diyelim ki

Hakkâri'de oturuyordu, Van'daki komşusuna geldi. Neden? Orada anarşi var mesela. Misalle anlatalım diye söylüyorum.

Birisinin yanına geldi, orada öldü. Zaten yanına geldiği adam da fakir, o da zengin değil. Ama ne yapsın, öbür tarafta can korkusu var, bu buraya geldi, buna misafir oldu. Akrabası, “gık” diyemedi, bunun yanında öldü.

(*Lâ yecidü mâ yükeffinuhû ve yüvârîhi*) Kendisine kefen alacak, onun teçhiz ve tekfînini, sarılmasını ve sairesini yapacak parası olmayan bir akrabasının, dostunun, müslümanın yanına geldi; o adam öldü. Ancak onun kefenlenmesi ve tekfîninin yapılması, (*illâ bi-deynin*) borçlanarak olabilecek.”

Adam borç aldı. Vefat etmiş misafirin teçhiz ve tekfînini yaptı; borcu ödeyemeden öldü.

Borcu niçin yapmıştı? Kendi keyfi için yapmamıştı, bu fukarâcık müteveffânın teçhiz ve tekfîni için yapmıştı.

Bundan da Allah borcu sormaz. Ahirette ötekisini

memnun eder, onu da borçtan muaheze etmez, kurtarır.

3. (*Ve raculün hàfe alâ nefsihi'l-uzbete feyenkihu*) “Ve bir adam ki bekârlıktan kendisi hakkında korkuyor:

“—Eyvah! Ben bekâr kalırsam günaha sapabilirim, vaziyetim iyi olmayabilir. Belki bir hata işlerim...”

Bir kadın nikâhlıyor, evleniyor, düğün yapılıyor. (*Li-yuiffe nefsehû bi-zâlike*) “Kendisinin iffetini böylece harama sapmaktan, sarkmaktan korumak için evleniyor.” (*Haşyeten alâ dînihî*) Dindarlığına bir gölge düşmesin, günaha harama sapmasın diye bunu yapıyor.”

Ve böylece ölüyor. Düğün parasını ödeyemedi, öyle öldü. Ne olur? Bundan da alınmaz.

Neden? İyi niyetliydi.

Demek ki kendi dindarlığını korumak, nefsinin haramdan korumak için, düğün için para alsa, ödeme imkânı bulamadan ölse Allah muaheze etmez. Cihad için teçhizât alsa, ödeyemese Allah muaheze etmez. Yanına bir misafir geldi, kendisinin parası yok, onun teçhiz ve tekfîni için borçlandı; ödeyemezse Allah muaheze etmez, ahirette onu güç durumda bırakmaz.

Bunlar üç tane misal olmuş oldu. Demek ki böyle sebepler olursa, Allah ahirette borçluyu sıkıştırmıyor.

Neden? Niyeti iyiydi. Hem ödemeye niyeti vardı hem de borç almaktaki niyeti iyi.

Adamın bu devirde niyeti böyle değil. Dükkânı

var, işi var, daha genişlemek için borç alıyor. Arabası var, malı var mülkü var, onlar zarara uğramasın diye buradan borç alıyor. Kerata! Senin orada tarlan var, bahçen var, malın var; onu satıp da işini görsene! Hayır, o değerlenecek. O değerlenecek diye onu satmıyor, burada birisinden borç alıyor, ondan sonra borcun üstüne yatıyor. Böyle olunca da cezayı çeker.

## e. Allah Yolunda Zikrin Mükâfâtı

Üçüncü hadîs-i şerif. Üç hadisle bitireceğiz herhalde...

Muaz ibn-i Enes RA'dan Ahmed ibn-i Hanbel rivayet eylemiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:<sup>4</sup>

إِنَّ الذِّكْرَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُضَعَّفُ فَوْقَ النَّفَقَةِ  
سَبْعِمِائَةٍ ضِعْفٍ

(حم. طب. عن معاذ بن أنس)

RE. 98/3 (*İnne'z-zikre fî sebîli'llâhi, yuda'afu fevka'n-nafakati seb'a mieti dî'fin.*)

(*İnne'z-zikre*) “Muhakkak ki, şüphesiz ki, kuşkusuz ki zikretmek... Nerede? (*Fî sebîli'llâhi*) Allah yolunda zikretmek.” Allah yolunda zikretmekten maksat ne olabilir? Bir çarpışırken zikrediyor:

<sup>4</sup> Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.438, no:15651; Taberânî, *Mu'cemü'lKebîr*, c.XX, s.186, no:405; Muaz ibn-i Enes RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.IV, s.356, no:10879; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.VII, s.263, no:6358.



“—Allah Allah Allah.... Allah Allah Allah... Allah Allah Allah...” diye cihad ederken zikrediyor.

(*Fî sebîli’llâh*) başka ne olur?

Hacca gidiyor, hacca giderken zikrediyor. Hac yolu Allah yoludur, fî sebîlillahtır, o da cihad gibidir. Hacca giderken zikrediyor. Bu mânaya olabilir.

Ya da daha başka mâna ihtimalleri var. Mesela Allah’ın rızası için, Allah’ın dinine yardım olsun diye çıkıyor vaaz ediyor, gerçekleri anlatıyor. Mesela Yâsîn sûresinde... Mübarek insanları öldürmeye kalkmış. O, şehrin öbür tarafından koşarak geliyor, diyor ki;

“—Ey insanlar! Yapmayın, bunlar mübarek insandır, doğruyu söylüyorlar. Bunlar hak yolda. Siz bunları öldürmekle günaha girersiniz. Allah’a karşı mı geliyorsunuz?”

Bu nedir? Bu da bir zikirdir, yani insanlara doğruyu göstermek için hatırlatmadır.

Bir kavim sapık, yanlış bir iş yapıyor, topluca plajda hepsi veyahut gazinoda vur patlasın çal oynasın...Gidip de:

“—Ey kavim, ey insanlar, ey gafiller, ey cahiller, ey kardeşlerim! Yapmayın böyle ya! Bunun cezası büyük olur!”

Veya birileri birisine zulüm ediyor:

“—Yapmayın ya bu zulmü! Bu fukarâcıktan ne istiyorsunuz? Başınıza bela gelir.” diyor.

Bu nedir? Bu da bir çeşit zikirdir.

Allah rızası için insan bazen böyle tehlikeli

şeyleri söyler. Tehlikeli yerlerde korkmaz, söyler. Bu da bir çeşit zikir.

Bu kelime böyle mânalara gelebilir. Ama ilk hatıra gelen mânası; savaşırken Allah demek, hacca giderken zikir yapmak.

Bunun sevabı ne kadardır?

(Yuda'afu) “Sevabı kat kat fazlalaştırılır. Allah yolunda infaka, masraf yapmaya, harcama yapmaya kat kat fazla sevap verilir. Ne kadar fazla? (Fevka'n-nafakati bi-seb'imieti dı'fin) Yedi yüz kat daha fazlalaştırılır.”

Şöyle söyleyelim:

Allah yolunda masraf yapıyorsunuz. Allah yolu cihadsa cihada masraf yapıyorsunuz; tabanca aldınız, mermi aldınız, şunu aldınız bunu aldınız, çizme aldınız ve saire... Giyecek yiyecek aldınız, motorize bir şeyler aldınız. Bunun sevabı bire yedi yüz. Bunun bir sevabı var, infak bu. Veya hacca para harcıyorsunuz, bunun bir sevabı var. Zikrullah bundan yedi yüz kat daha sevap! Para vermekten, infaktan yedi yüz kat daha sevaplı!

Buradan zikrin ne kadar kıymetli olduğunu anlıyoruz. Elimize tesbihi alıp da yaptığımız zikirler ne kadar sevaplıymış, o mâna çıkıyor.

Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne hamd ü senâlar olsun ki bizi zikrin karşısında etmedi, zikre düşman etmedi.

Adam müslüman ama, şeriatçi ama, radikal ama zikrin karşısında... Gel işte bak buyur, zikrin sevabını gör. Müslümanım” diyorsun, ortalıkta dolaşıyorsun; İslâm'dan haberin yok!

Senin kadar bilgi bizde de var. Senin okuduklarını biz de okuduk, daha fazla okuduk. El-hamdü lillâh okuduk. Okumasak bizi küçük görürlerdi.

“—Bu da bir şey bilmiyor. Ne tahsili var? Ateş olsa cürmü kadar yer yakar.” derlerdi.

Şimdi kimse bir şey diyemiyor. Ye kürküm ye... Kocaman kocaman unvan yazıyoruz, Prof. Dr. bilmem ne diye; adam “gık” diyemiyor. Bu adam biliyor diye bir şey diyemiyor. Dut yemiş bülbüle dönüyor. Bir şey söyleyemiyor.

Neden? Onun bildiğini biz de biliyoruz, daha âlâsını biliyoruz, daha fazlasını biliyoruz.

Sıkıştırıyoruz:

“—Tasavvufa karşısın; işte bak hadîs-i şeriflere! Zikre karşısın; işte bak ayetlere!” diyoruz.

“—Sen müslümansın da bu koca cemaatler müslüman değil mi? Sadece İslâm’ı sen mi biliyorsun?”

Allah’a çok şükür, Allah bizi sevdiği yolda eylemiş; sevdiği yoldan ayırmasın... Allah hepimizden razı olsun... Yolunda dâim etsin... Zikrinde kâim eylesin... İki cihanda aziz ve bahtiyar eylesin...

*Fâtiha-i şerife mea’l-besmele!*

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŐAN  
07. 04. 1996 - İskenderpaŐa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİNE PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

